

ΣΥΝΟΧΗ - ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΣΥΝΟΧΗ

Συνοχή λέμε κυρίως το **λεκτικό, γλωσσικό, μορφικό** δέσιμο/σύνδεση με λέξεις ή με φράσεις. Εννοούμε την εξωτερική σύνδεση των νοημάτων.

ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
1. Επανάληψη όρων	Το φυσικό περιβάλλον είναι απαραίτητο για την επιβίωση όλων των έμβιων οργανισμών. Η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να είναι προτεραιότητα για όλους.
2. Συνώνυμα	Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν θεμελιώδη αναγκαιότητα . Η υποχρέωση προάσπισής τους βαραίνει ιδιαίτερα τη δημοκρατική κοινωνία.
3. Αντωνυμίες	Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία . Αυτή πρέπει να διαφυλαχθεί από όλες τις κυβερνήσεις.
4. Νοηματικά ισοδύναμοι όροι/ παρεμφερείς όροι	Η κλιματική αλλαγή επιταχύνεται. Η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη αποτελεί σοβαρή απειλή.
5. Υπερώνυμο-υπώνυμα	Η πείνα, η εξαθλίωση, η ανεργία, η εγκληματικότητα απαξιώνουν τον ανθρώπινο πολιτισμό. Τα φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης.
6. Ετυμολογικά συγγενείς όροι	Η ανακύκλωση είναι σημαντική για την αιφορία . Οι αιφόρες πρακτικές συμβάλλουν στη μείωση των αποβλήτων.
7. Χρήση ερωτημάτων	[...] Πώς μπορούμε να βελτιώσουμε τις συνθήκες διαβίωσης όλων των ανθρώπων; Η εξάλειψη της φτώχειας είναι ένας σημαντικός στόχος. [...]
8. Διαρθρωτικές λέξεις	Πολλές χώρες έχουν θεσπίσει νόμους για την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον , διεθνείς οργανισμοί προωθούν πρωτοβουλίες για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Διαρθρωτικές λέξεις

Συχνά στα κείμενα απαντώνται **διαρθρωτικές λέξεις**, που λειτουργούν ως τρόπος γλωσσικής σύνδεσης και μετάβασης μεταξύ των νοημάτων και ιδεών του συγγραφέα. Παρακάτω ακολουθεί πίνακας με τους σημαντικότερους γλωσσικούς-κειμενικούς δείκτες σύνδεσης και τη νοηματική σχέση που δηλώνουν.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ	ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ
Προσθήκη:	ακόμη, επίσης, επιπλέον, πρόσθετα, επιπρόσθετα, εκτός από αυτό, περαιτέρω, συνάμα, παράλληλα κ.ά.
Αιτιολόγηση:	γιατί, επειδή, διότι, αφού, μια που, καθώς, σημαντικός λόγος είναι, το φαινόμενο οφείλεται κ.ά.
Αποτέλεσμα	ώστε, λοιπόν, άρα, επομένως, έτσι (που), τελικά, συνεπώς, οπότε, γι' αυτό το λόγο, ως επακόλουθο, έχει ως αποτέλεσμα – απόρροια – απότοκο - επακόλουθο – αντίκτυπο..., κ.ά.

Συμπέρασμα	άρα, ώστε, επομένως, συνάγεται το συμπέρασμα, ανακεφαλαιώνοντας, συνοψίζοντας, επιλογικά, θα λέγαμε ότι, συμπερασματικά, συνεπώς, σύμφωνα με τα παραπάνω κ.ά.
Αντίθεση – εναντίωση	αλλά, όμως, ωστόσο, ενώ, από την άλλη πλευρά, αντίθετα, παρά, μολαταύτα, αν και, μόνο που, εντούτοις, παρ' όλα αυτά, ακόμη κι αν, και όμως, μολονότι, παρόλο που, από τη μια ... από την άλλη, απεναντίας, εξάλλου, στον αντίποδα βρίσκεται..., πέρα από αυτά όμως, δε συμβαίνει όμως το ίδιο, παρά το ότι, διαφορετικά, ειδάλλως, αλλιώς, αντίστροφα, διαμετρικά αντίθετο είναι.... κ.ά
Γενίκευση:	γενικά, τις περισσότερες φορές, ευρύτερα, σε γενικές γραμμές, γενικεύοντας θα λέγαμε ότι... κ.ά
Παράδειγμα	λόγου χάρη, για παράδειγμα, όπως για παράδειγμα... κ.ά
Διασαφήνιση – επεξήγηση:	δηλαδή, αυτό σημαίνει ότι..., ειδικότερα, με άλλα λόγια, (πιο) συγκεκριμένα, υπ' αυτή την έννοια, για να γίνουμε πιο σαφείς κ.ά
Έμφαση:	το σημαντικότερο απ' όλα..., το κυριότερο..., αξίζει να σημειωθεί πως..., εκείνο που προέχει..., πρέπει να τονιστεί ότι..., αξιοπρόσεχτο είναι πως..., <u>ιδιαίτερα</u> σημαντικό είναι πως... κ.ά
Επιβεβαίωση – συμφωνία:	ασφαλώς, βεβαίως, σίγουρα, πράγματι, αναμφίβολα, αναμφισβήτητα, δε χωρεί αμφιβολία (αμφισβήτηση) ότι... κ.ά
Ομοιότητα – αναλογία:	όπως, σαν, ομοίως, ανάλογα, το ίδιο ισχύει και για..., κάτι ανάλογο συμβαίνει και με..., μοιάζει με..., παρουσιάζει κοινά στοιχεία..., αυτό θυμίζει... κ.ά
Όρος – προϋπόθεση:	αν, εκτός αν, εφόσον, με τον όρο, με την προϋπόθεση, σε περίπτωση που..., ...αποτελεί βασική προϋπόθεση για..., ίσως, πιθανώς, ενδεχομένως κ.ά
Σύγκριση:	παρά, απ' όσο, απ' ό,τι, συγκριτικά, σε σχέση με ..., σε αντιδιαστολή κ.ά
Σκοπός:	για να, έχει ως σκοπό/στόχο/επιδίωξη, προκειμένου να... κ.ά
Διαίρεση-ταξινόμηση:	πρώτον, δεύτερον... αφενός...αφετέρου, απ' τη μια...απ' την άλλη... κ.ά
Διάζευξη:	ή, είτε...είτε... κ.ά
Πιθανότητα:	ενδεχομένως, πιθανώς, ίσως ... κ.ά
Χρόνος – χρονική σχέση:	όταν, αφού, καθώς, όποτε, μόλις, έως ότου, πριν, πριν από, κάθε φορά που, αρχικά, στη συνέχεια, πρώτα, ύστερα, μετά από λίγο, αφότου, προτού, ώσπου, ωστόσο, όσο που, κ.ά
Τόπος – τοπική σχέση:	εδώ, εκεί, πιο κάτω... κ.ά

?	Ποιος ο ρόλος των διαρθρωτικών λέξεων στο πλαίσιο της συνοχής του κειμένου ή της παραγράφου;
• Συνδέουν γλωσσικά τις προτάσεις/ παραγράφους, έτσι ώστε να συμβάλλουν στην οργάνωση/ συνοχή του λόγου. • Εξασφαλίζουν τη συνέχεια των νοημάτων, δεν διακόπτουν τη ροή της σκέψης του γράφοντος και συντελούν στην ομαλή μετάβαση από τη μία ιδέα στην άλλη.	

ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

Συνεκτικότητα ονομάζεται η **νοηματική** και **λογική** συνάφεια/σχέση ανάμεσα στις νοηματικές ενότητες ενός κειμένου. Συμβάλλει στην **εσωτερική σύνδεσή** τους σε επίπεδο περιεχομένου.

Η **συνεκτικότητα** επιτυγχάνεται εφόσον στο κείμενό μας υπάρχει **ενότητα** και **αλληλουχία**. Ενότητα επιτυγχάνεται όταν οι βασικές ιδέες, που υποστηρίζουν την κύρια ιδέα, σχετίζονται άμεσα με αυτήν, ενώ αλληλουχία όταν υπάρχει λογική διάταξη των ιδεών, το φυσικό και αβίαστο ξετύλιγμα της σκέψης στο κείμενό μας.

Οι κυριότεροι νοηματικοί δεσμοί είναι οι εξής:

- **σύγκριση / αντίθεση / εναντίωση** (το δεύτερο νόημα αντιτίθεται στο πρώτο ή στα προηγούμενα).
- **αιτιολόγηση** (το δεύτερο νόημα αιτιολογεί το πρώτο ή τα προηγούμενα).
- **αποτέλεσμα** (το δεύτερο νόημα περιέχει τα αποτελέσματα του πρώτου ή των προηγούμενων).
- **διευκρίνιση / επεξήγηση** (περαιτέρω εξήγηση και ανάλυση του πρώτου νοήματος).
- **χρονική σχέση** (τα δύο νοήματα προσεγγίζουν το φαινόμενο από διαφορετικό χρονικό επίπεδο).
- **γενίκευση** (το δεύτερο νόημα επεκτείνει το περιεχόμενο του πρώτου ή των προηγούμενων).
- **πρόσθεση** (το δεύτερο νόημα συμπληρώνει και επιτείνει την έννοια του πρώτου).
- **ταξινόμηση / διαίρεση / απαρίθμηση** (το κύριο νόημα ταξινομείται/διαίρεται σε επιμέρους).
- **προϋπόθεση** (το κύριο νόημα προϋποθέτει την ύπαρξη άλλου νοήματος).
- **έμφαση** (το δεύτερο νόημα επιτείνει και τονίζει την έννοια του πρώτου).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Να προσδιορίσετε ποια νοηματική σχέση δηλώνει καθεμία από τις διαρθρωτικές λέξεις στο ακόλουθο απόσπασμα. Να κάνετε αναφορά στα νοήματα που συνδέουν.

Υπάρχει, όμως, και μια διαφορετική άποψη πάνω στο θέμα, εκείνων που πιστεύουν πως η μόδα είναι ομορφιά, πως δίδωνει τον χαρακτήρα και ενισχύει την φαντασία. Στο σχολείο η μόδα μπορεί να σου φτιάξει τη μέρα σου και να σου δίνει κίνητρο. Φυσικά τα ευχάριστα χρώματα δημιουργούν μια ευχάριστη διάθεση. Επίσης, το μοντέρνο εκφράζει πεποιθήσεις (αισθητικές, πνευματικές, ηθικές) και τον πολιτισμό των νέων μιας κοινωνίας σε συγκεκριμένη εποχή. Κοντολογίς, υπάρχει κάτι που πρέπει να γνωρίζουν οι μαθητές: μπορούν να περιποιούνται τον εαυτό τους όπως θέλουν, γιατί η ομορφιά είναι δικαίωμα όλων, αλλά χρειάζεται να βάζουν πάντα ένα όριο. Γιατί σίγουρα το σχολείο δεν είναι πασαρέλα

Όμως: Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τη διαρθρωτική λέξη «όμως», η οποία δηλώνει αντίθεση-εναντίωση, αποσκοπώντας να αναδείξει την αντίθετη άποψη από αυτήν που αναφερόταν στην προηγούμενη παράγραφο, πως υπάρχουν υποστηρικτές της μόδας που την θεωρούν εκπρόσωπο της ομορφιάς και πως αναδεικνύει τον χαρακτήρα και ενισχύει τη φαντασία του ατόμου.

Φυσικά: Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τη διαρθρωτική λέξη «φυσικά», η οποία δηλώνει επιβεβαίωση, αποσκοπώντας να επιβεβαιώσει ότι τα ευχάριστα χρώματα δημιουργούν ευχάριστη διάθεση.

Επίσης: Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τη διαρθρωτική λέξη «επίσης», η οποία δηλώνει προσθήκη, αποσκοπώντας να εισάγει και να παρουσιάσει ένα ακόμα θετικό της μόδας.

Κοντολογίς: Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τη διαρθρωτική λέξη «κοντολογίς», η οποία δηλώνει συμπέρασμα, αποσκοπώντας να καταλήξει ότι η ομορφιά είναι δικαίωμα όλων για αυτό και οι μαθητές πρέπει να περιποιούνται τον εαυτό τους.

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται νοηματικά οι δύο παράγραφοι του κειμένου.

Ο εθισμός, η εξάπλωση παράνομων ενεργειών, η εύκολη πρόσβαση σε ακατάλληλο υλικό και σε τυχερά παιχνίδια, θα πρέπει να ανησυχούν τους γονείς. Αυτό που στερούνται τα παιδιά, όταν βρίσκονται ανεξέλεγκτα σε τέτοιες σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, είναι το δικαίωμά τους στην αθωότητα. Ενώ θα έπρεπε να αναπτύσσουν την κοινωνικότητά τους στην πραγματική ζωή, απομονώνονται στο δωμάτιό τους και δε δημιουργούν προσωπικές σχέσεις. Σε αυτές τις μικρές ηλικίες, όταν τα παιδιά εκτίθενται σε τόσα ερεθίσματα, είναι πολύ πιθανή η αλλοίωση της ψυχοκοινωνικής τους εξέλιξης. Τα κορίτσια που βάζουν στο προφίλ τους φωτογραφίες προκλητικές, ουσιαστικά αναζητούν τη θηλυκότητά τους μέσα από τα δίκτυα αυτά.

Από την άλλη, δεν μπορούμε να αρνηθούμε την τάση των παιδιών να θέλουν να ανήκουν σε μια ομάδα. Τα παιδιά σήμερα αισθάνονται δέσμια των δραστηριοτήτων με τις οποίες τα φορτώνουμε και δεν έχουν χρόνο να αναπτύξουν σχέσεις. Οπότε αυτή είναι μια διέξοδος για να χαλαρώσουν, να γελάσουν, να διασκεδάσουν, να συνομιλήσουν.

Στην πρώτη παράγραφο ο συγγραφέας παραθέτει τα αρνητικά των κοινωνικών δικτύων προς τα παιδιά καθώς και τους κινδύνους που επιφυλάσσουν. **Ωστόσο, στην επόμενη παράγραφο επισημαίνει** έναν θετικό παράγοντα των κοινωνικών δικτύων, παρουσιάζοντάς τα ως μια πιθανή λύση στην ελλιπή κοινωνικότητα των παιδιών λόγω εντατικοποίησης της καθημερινότητάς τους. **Επομένως, επιτυγχάνεται νοηματική σύνδεση μεταξύ των δύο παραγράφων με σχέση** αντίθεση-εναντίωση, κάτι που φαίνεται και από τον γλωσσικό δείκτη «από την άλλη».

Με ποια νοηματική σχέση συνδέονται μεταξύ τους η πρώτη και η δεύτερη παράγραφος του κειμένου; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Η ευρύτερη καλλιέργεια είναι προσωπική κατάκτηση που απαιτεί θυσίες. Η διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση μετατοπίζει το κέντρο βάρους από το κράτος στο άτομο, το οποίο οφείλει να έρθει σε επαφή με πολλούς τομείς γνώσης σε διάφορες μορφές της. Η μετάδοση από την τοπική στην παγκόσμια κοινωνία προϋποθέτει γλωσσομάθεια, ανοχή στη διαφορετικότητα και στον πολυπολιτισμό, πνεύμα συνεργασίας και συναδέλφωσης στο «παγκόσμιο χωριό», στο οποίο έχει μεταβληθεί ο πλανήτης μας. Και εδώ στην Ελλάδα έχουν γίνει ορατές οι πολλαπλές όψεις της παγκοσμιοποίησης στην κοινωνιολογική και οικονομική εκδοχή της. Τα όρια των εθνικών κρατών, στην παραδοσιακή μορφή τους, εξαλείφονται, καθώς διακινούνται εκατομμύρια άνθρωποι, αγαθά και ιδέες, με απίστευτη ταχύτητα. Η εμμονή, όμως, στα οικονομικά συμφέροντα και στους κανόνες της ελεύθερης αγοράς, η επιβολή του καταναλωτικού προτύπου της αφθονίας, το διευρυνόμενο χάσμα ανάμεσα στα φτωχά και στα πλούσια κράτη, η κρίση της δημοκρατικής συμμετοχής και τους κρατους πρόνοιας, η κοινωνική περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός και τόσα άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος δημιουργούν κλίμα ανησυχίας για το μέλλον.

Η αισιοδοξία για την πορεία του κόσμου κατά την Τρίτη χιλιετία μπορεί να προκύπτει από τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου και της αποστολής της εκπαίδευσης. Το παλιό μοντέλο, που ισχύει ακόμη στην Ελλάδα, και το οποίο στηρίζεται σε ποσοτικά κριτήρια (συσσώρευση γνώσεων στο παραδοσιακό γνωσιοκεντρικό σχολείο) πρέπει να αντικατασταθεί από ποιοτικά κριτήρια. Η απλή παροχή γνώσεων δεν ωφελεί πια. Οι μαθητές και οι φοιτητές, όπως και κάθε άνθρωπος, πρέπει να μάθουν να αξιοποιούν τις ευκαιρίες για μάθηση, που τους δίνονται σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

απάντηση

Ανάμεσα στις δύο παραγράφους υπάρχει συνεκτικότητα που προκύπτει από τη συνάφεια των αντιθετικών νοημάτων. Συγκεκριμένα:

Η τελευταία περίοδος της α' παραγράφου («Η εμμονή ... δημιουργούν κλίμα ανησυχίας για το μέλλον») δείχνει την ανησυχία που προκαλούν οι συνέπειες της παγκοσμιοποίησης, ενώ η πρώτη περίοδος της β' παραγράφου («Η αισιοδοξία για την πορεία του κόσμου ... της εκπαίδευσης») εκφράζει την αισιόδοξη προοπτική για την εκπαίδευση ως τρόπος για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα. Άρα, η νοηματική σχέση ανάμεσα στις δύο παραγράφους είναι σχέση που δηλώνει αντίθεση.